

evropski zgodovini, kar ni čudo, ker se barbarski narodi niso dali tako hitro udomačiti in ker je zaradi neprestanih bojov moralo vse podivjati. Toda v 11. veku se začno duhovi vzbujati, barbarstvo se sicer še šopiri, vendar si želi reda, se začenja spoznavati in tako pripravljati pot napredku in omiki. Približuje se doba križarskih vojsk. — V sedmi knjigi nam podaje pisatelj najprej zgodovino grškega cesarstva od Leona III. (717—741) do cesarice Teodore (1054—1056). V grškem cesarstvu se je v tem času prigodilo nekaj, kar je velikanskega pomena v cerkveni in svētni zgodovini: bruhnil je žalostni cerkveni razkol med izhodom in zahodom. — Mislimo, da bi bil pisatelj moral natančneje pokazati in razložiti notranje vzroke cerkvenega razkola, ker po njegovem pripovedovanju se zdi, da je nastal le iz slučajnega prepira med Focijem in Nikolajem I., pa med Cerularijem in Leonom IX. To je bil le bližnji povod, vzroki pa so mnogi in segajo globoko v zgodovino izhodnega cesarstva. Razven teh dveh cesarstev se javljajo na severu, jugu in izhodu tudi slovanske države. Hud in usoden boj morajo biti Slovani: na severu in zahodu z Nemci, na jugu in izhodu pa z grškim cesarstvom. Žalostna je zgodovina teh slovanskih držav: vidimo jih, kako hipoma nastajajo, visoko se povspenjajo, pa zopet propadajo. Na zahodu se vzdiguje češka in moravska država; zlasti je poslednja obetala Slovanstvu lepo bodočnost, žal, da se to ni uresničilo. Prav govori pisatelj, ko pravi, da je tej nesreči največ kriva nepremišljena politika kneza Svetopolka. Opiral se je le na meč, preziral pa blagodejno apostolsko delovanje sv. Metodija in njegovih učencev, in vendar bi prav to bila najtrdnjša podlaga za njegovo državo. Kakor je Bonifacijevo delo velikanskega pomena za Nemce, tako bi bilo Metodijevo za Slovane, ko bi bil Svetopolk imel zmisel za kaj takega. — Po smrti Metodijeve morajo njegovi učenci bežati pred Svetopolkom in Nemci. Pisatelj pravi na str. 222., da je tudi papež Ivan (VIII.) pomagal razdirati delo Metodijevo, ker je kmalu po njegovi smrti izdal poslanico na Svetopolka, v kateri jako hvali in priporoča zloglasnega Vihinga, zabranjuje slovansko bogoslužje in izreka celo preklestvo nad Metodijem.

— Tukaj moramo nekaj opomniti. Nikakor ni bil tu Ivan VIII., ker ta je vladal od l. 872.—882., Metodij je pa umrl l. 885. Pisatelj ima v mislih poslanico Štefana V. (VI.) (885—891), na katero se zlasti ruski razkolni pisatelji radi sklicujejo, hoteč dokazati, da rimska stolica nikdar ni bila prijazna Cirilu in Metodiju, niti v obče slovanskemu bogoslužju. Vendar celo življenje sv. bratov glasno in jasno govori proti temu, in tudi naš pisatelj kaj takega ne trdi. Vpraša se le, je-li res papež Štefan V. po smrti Metodijeve prepovedal slov. liturgijo in obsodil Metodija, kar bi se na podlagi krivih sporočil tudi lahko zgodilo; z drugimi besedami; je-li omenjena poslanica avtentičen in zanesljiv vir? A prav to je med učenjaki še nedognano. Poslanico je našel zgodovinar Wattenbach v knjižnici cistercijskega samostana sv. Križa v Dolenji Avstriji in jo izdal l. 1849. Dandanes misli večina učenjakov, da je ta poslanica podvržen spis — delo Vihingovo. Ker še sedaj stvar ni dognana, bil bi se pisatelj lahko izognil tej točki v „občni“ zgodovini. — Na izhodu in severoizhodu se javljata dve mogočni slovanski državi: Poljska in Rusija. Med južnimi Slovani se je posebno odlikovala v tem času Bolgarija, žal, da se je dala ujeti v bizantinske mreže, ki so jo ugonobile. V resnici slovanska zgodovina ni vesela, a še žalostnejša je za Slovenca, ker ne najde med slovanskimi državami več Slovencev. Sicer je tudi nam šele v tej dobi zapadlo solnce slobode in samostojnosti, vendar pisatelj v tem zvezku ne govori posebej o Slovencih, ker je našo žalostno usodo popisal že v prvem delu. Le o panonskih knezih govori v zvezi z moravsko državo. — Naposled še pripoveduje o prihodu Madjarov v Panonijo, o njihovih napadih in pa o pokrščevanju madjarskega naroda. V resnici, madjarska država je na lepi poti koncem te perijode. Dodani zemljevid bo pač slabo ustrezal čitateljem; trebalo bi mnogo večje karte, ali celo dvéh. — Želimo, da bi g. pisatelj spretno in srečno dovršil težavno delo, zgodovino srednjega veka. Matica Hrvaška pa naj bi redno vsaj vsako drugo leto izdala zgodovinsko delo, sicer se bode preveč raztegnilo izdavanje občne zgodovine. F.

